

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Н.В. Сментина

- ||

2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«Шляхи підвищення конкурентоспроможності**

підприємства (на прикладі туристичної агенції)»

Виконавець:

студентка м-7 групи

центру заочної форми навчання

Банєва Вікторія Володимирівна -

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Карпов Володимир Анатолійович -

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства	5
1.2. Фактори, які впливають на конкурентоспроможність підприємства ...	10
1.3. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СТАНУ ТУРИСТИЧНОЇ АГЕНЦІЇ «VIKI TRAVEL»	29
2.1. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства.....	29
2.2. Аналіз ринку туристичних послуг України.....	35
2.3. Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства	44
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ АГЕНЦІЇ «VIKI TRAVEL»	50
3.1. Економічне обґрунтування пропозицій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства	50
3.2. Аналіз можливих ризиків проекту запровадження заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства 64
ВИСНОВКИ	68
Список використаних джерел.....	71
Додатки.....	76

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дослідження конкурентоспроможності підприємств є надзвичайно важливим питанням, як для окремих підприємств, так і для країни в цілому. Конкуренція є об'єктивним законом розвинутої ринкової економіки, рушійною силою науково-технічного прогресу. У ринкових умовах висока ступінь конкурентоздатності підприємства це запорука успіху його подальшої діяльності та фінансового стану в цілому, адже конкурентоздатне підприємство має стійку ринкову позицію та високий стабільний прибуток.

Дослідженнями проблем конкуренції, конкурентних відносин та забезпечення конкурентоспроможності економічних суб'єктів займалися такі вчені та економісти як М. Портер, Р. Ешенбах, П. Зенге, К. Крістенсон, Г. Гамель, П. Друкер, І.З. Должанский, Т.О. Загорна, Т.В. Шмулевич, В.Н. Осипов, А.Н. Литвиненко, Б.В. Букринський та ін.

Метою дослідження є виявлення шляхів підвищення конкурентоспроможності туристичної агенції «Viki Travel».

Відповідно до мети дослідження поставлено наступні **завдання**:

- розкрити сутність поняття «конкуренція» та «конкурентоспроможність підприємства»;
- охарактеризувати фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства;
- розглянути методи оцінки конкурентоспроможності підприємства;
- провести аналіз фінансово-економічної діяльності туристичної агенції «Viki Travel»;
- проаналізувати ринок туристичних послуг України;
- визначити пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- обґрунтувати пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства;

– виявити можливі ризики та запропонувати шляхи щодо їх мінімізації.

Об'єктом дослідження є процеси підвищення конкурентоздатності підприємства з метою забезпечення довгострокової ефективності його функціонування.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади підвищення конкурентоздатності підприємства.

Методами дослідження було обрано наступні кількісні та якісні методи: аналіз (метод пізнання, який дозволяє розчленовувати предмети дослідження на складові частини); синтез (метод вивчення об'єкта у його цілісності, у єдиному і взаємному зв'язку його частин, тобто, на противагу аналізу, даний метод дає можливість з'єднувати окремі частини чи сторони об'єкта в єдине ціле); метод порівняння (процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також знаходження загального, що може бути властивим двом чи декільком об'єктам дослідження); графічний метод (передбачає зображення взаємозв'язку між двома ознаками у вигляді лінії або сукупності крапок); нормативний метод (заснований на використанні при розробці плану нормативної бази: встановлених, науково обґрунтованих і прийнятих підприємством (або законодавчо закріплених) обмежень за різними показниками та характеристиками його економічної діяльності).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, фінансова звітність ФОП Банєв С.В.

Публікації. Результати дослідження було опубліковано у «Науковому студентському віснику» факультету економіки та управління підприємництвом на тему «Тенденції розвитку ринку туристичних послуг України».

ВИСНОВКИ

1. Конкуренція – економічний механізм взаємодії й боротьби між підприємствами, що функціонують на ринку з метою одержання прибутку через задоволення різноманітних потреб споживачів. Конкуренція є головною рушійною силою ринку, а сам продукт є знаряддям конкурентної боротьби.

Конкурентоспроможність – це здатність об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на певному ринку. Конкурентоспроможність визначає здатність витримати конкуренцію у порівнянні з аналогічними об'єктами.

2. Проведення дослідження та виявлення факторів, що позитивно та негативно впливають на формування конкурентоспроможності підприємств дало можливість встановити взаємозв'язок між стимулюючими (що позитивно впливають) факторами та створенням й зміцненням конкурентних переваг, що є основою формування конкурентоспроможності підприємств. Щодо факторів, які негативно впливають на конкурентоспроможність підприємств, то вчасне їх виявлення та з'ясування причин їх виникнення та шляхів подолання допоможе мінімізувати негативні наслідки їхнього впливу на формування конкурентоспроможності підприємств.

3. Закордонна й вітчизняна практика економічного управління виробила цілий ряд методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. Кожен з них має як свої переваги, так і недоліки, а тому досить часто необхідним є застосування системи методів для більш повної оцінки конкурентоспроможності того чи іншого підприємства з урахуванням особливостей його господарської діяльності.

4. Туристичне агентство «VikiTravel» було відкрито 28 лютого в 2017р. Засновником фірми є Банев С.В., директор – Калашников В.Н. Аналіз показників оцінки фінансової стійкості дає інформацію, що підприємство

«Viki Travel» є фінансово незалежним, його капітал знаходиться в мобільній формі. Аналіз показників ділової активності «Viki Travel» дозволяє зробити висновок, що підприємство не зазнає складнощів з розрахунками по вже наданим послугам, причому динаміка розвитку цього аспекту діяльності підприємства за період часу, що аналізується, має негативний характер. Ефективним також є використання підприємством власних основних фондів. Динаміка обсягів реалізації також має негативний характер.

5. Аналіз ринку туристичних послуг свідчить, що протягом 2011-2018 рр. відбувалась стійка тенденція зростання кількості громадян України, які виїжджали за кордон. Чисельність зросла з 17,1 млн. осіб у 2011 р. до 26,4 млн. осіб у 2018 р. Однак у 2015-2016 рр. спостерігалось скорочення виїжджаючих громадян у порівнянні з попередніми роками з 34,5 млн. осіб у 2014 р. до 20,2 млн. осіб у 2016 р [46]. Аналогічна тенденція спостерігається серед іноземних громадян, що відвідали Україну. З 2011 по 2014 рр. відбувалось стійке зростання чисельності іноземців з 21,2 млн. осіб до 24,6 млн. осіб. Проте у 2015 р. через бойові дії на території країни їх кількість скоротилась вдвічі і становила 12,7 млн. осіб, а у 2016 р. їх чисельність зменшилась до 12,4 млн. осіб. Починаючи з 2017 р. кількість іноземних туристів поступово збільшується й у 2018 р. їх кількість становила 14,2 млн. осіб.

6. Пріоритетним напрямом підвищення конкурентоспроможності підприємства, що аналізується, є відкриття філіалу у Київському районі м. Одеса.

7. Виконавши порівняльний аналіз основних економічних показників діяльності туристичних підприємств, таких як чистий дохід від реалізації, фондоддача, коефіцієнт автономії, коефіцієнт абсолютної ліквідності та ін. Можна зробити висновки, що лідером є Туристична агенція «Viki Travel», а основним конкурентом – Туристична агенція «SV вояж». Чиста приведена вартість проекту відкриття філіалу туристичної агенції складає 113689 грн, що свідчить про загальну ефективність проекту з урахуванням вартості

грошей у часі. Середня норма рентабельності для проекту складає 98,13%, індекс прибутковості – 2,19, а внутрішня норма рентабельності – 233,80%. Усі три показники вказують на те, що інвестування у бізнес, що аналізуються, є ефективним як враховуючи зміну вартості грошей у часі, так і без такого врахування. Загальний аналіз показників дозволяє зробити висновок про абсолютну прибутковість проекту відкриття філіалу туристичної агенції «Viki Travel» за всіма критеріями оцінки його ефективності.

8. Аналіз можливих ризиків свідчить, що проект є найбільш вразливим до такого фактору, як ціна пакету туристичних послуг. З метою запобігання ризику отримання збитків керівництву потрібно особливу увагу приділити маркетинговим заходам, які б забезпечили якомога більше завантаження агентства.

Список використаних джерел

1. Азоев Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы. М.: ОАО «Типография НОВОСТИ», 2000. 28 с.
2. Александрова Ю.Ю. Современное содержание механизма конкуренции. Проблемы современной экономики. 2007. №1(21) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1226>
3. Аналіз і розробка інвестиційних проектів: Навчальний посібник Цигилик І.І., Кропельницька С.О., Білий М.М., Мозіль О.І. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 160с.
4. Белов М.А. Планування діяльності підприємства. Київ: КНЕУ, 2002. 252 с.
5. Літвінова В.О. Бізнес-Інформ. Економіко-Математичне моделювання, 2012 – с. 53-55.
6. Васильківський Д.М. Стратегічне управління підприємством в умовах ринкових відносин. Вісник Технологічного університету Поділля. Соціально-гуманітарні науки. 2001. №6. С.81-83.
7. Вороніна А.В. Прийняття стратегічних рішень в умовах невизначеності та ризику. «Молодий вчений». 2016. №1(28), С. 35-39.
8. Гой І.В., Смелянська Т.П. Підприємництво [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/pidpyemnytstvo_goi.pdf
9. Гончарук Т. І. Методологія конкурентоспроможності: досвід теорії та теорія досвіду. Вісник Української академії банківської справи. 2010. № 2. С. 3–10.
10. Горбаченко С.А., Карпов В. А. Планування та аналіз підприємницьких проектів: навч. посібн. Одеса: Атлант, 2014. 243 с.
11. Градов А. П. Экономическая стратегия фирмы. СПб.: Спецлит, 2000, 70 с.
12. Дем'янчук А.О. Особливості прийняття стратегічних рішень в умовах ризиків та невизначеності. Матеріали І науково-практичної Інтернет

конференції «Формування ефективної моделі управління підприємствами, установами та організаціями». 2014, 130с.

13. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия. Х.: Основа, 2005, 168 с.

14. Должанский И. З. Конкурентоспроможність підприємства : Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006, 384с.

15. Донець Л.І., Романенко Н.Г. Основи підприємництва [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lib.nau.edu.ua/booksfornau/2006/Osn_pidpriemnictva-Donec.pdf

16. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. К.: ДАКККіМ, 2006, 160 с.

17. Дудар Т.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб./Т.Г. Дудар, В.В. Мельниченко. Тернопіль: Економічна думка, 2008, 250 с.

18. Забелин П.В., Моисеева Н.К. Основы стратегического управления: учеб. пособ. М.: Информационно внедренческий центр, «Маркетинг», 1998, 195 с.

19. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1464236722455929>.

20. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012, 448с.

21. Иванов Ю. Конкурентоспособность в системе категорий рыночной экономики. Бизнес Информ. 1994. № 11, С. 11

22. Калиніченко Ю. Стратегічний розвиток підприємства: теоретичні та практичні аспекти. Галицький економічний вісник. 2010. №4. С. 106-115

23. Карпов В.А., Улибіна В.А. Проектний аналіз (конспект лекцій та практичні завдання). Одеса, 2005. 151 с.

24. Киржа Ю.П. Грошові потоки підприємства, їх види та механізм функціонування [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60654.doc.htm
25. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/catalog-upravlinnya-konkurentospromozhnistyupidpriemstva---klimenko-sm>
26. Колесник М. Є. Методи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. Суми, 2013. Т.4. С. 229-231.
27. О.Г. Янковий. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення. С. 215.
28. Коростильова Л.О. Процес розробки стратегії розвитку підприємства. Управління розвитком. 2012. №2(123). С.26-27
29. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз : Навч. посібник. Харків : Фактор, 2007. 784 с.
30. Кротков А. М. Конкурентоспособность предприятия: подходы к обеспечению, критерии, методы оценки. Маркетинг в России и за рубежом. 2001. № 6 (28). С. 59-68.
31. Кублікова Т. Б. Напрямки розвитку інститутів спільного інвестування в Україні / Т. Б. Кублікова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2009. – Вип. 37. - С. 65-69.
32. Кублікова Т.Б., Кубліков В.К. Інвестиції на ринку цінних паперів. – О.: Видавництво ОРІДУ НАДУ, 2006. – 424с.
33. Мазур И. Управление проектами: учебное пособие. М.: Омега-Л, 2004. 664с.
34. Малаева Т. Оценка конкурентоспособности фирмы. Бизнес-информ. 1998. № 17/18. С. 115-117.
35. Малхасьян Л. С. Управление конкурентоспособностью

продукции промышленных предприятий: Автореф. диссер. на соискание ученой степени к. э. н. Кубанский государственный университет. Краснодар, 2007. 21 с.

36. Мамотенко, Д. Ю. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2008. № 628. С. 209–216.

37. А. О. Левицька. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації, 2013. С.164

38. Мехеда Н.Г. Особливості прийняття стратегічних рішень в умовах ризику [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30390>

39. Митяй О.В. Проектний аналіз [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/183-proektniy-analz-mityay-ov.html>.

40. Мних М.В. Планування діяльності підприємства в сучасних економічних умовах: Навч. посіб. для студ. вузів. Акад. муніцип. упр. К.: Знання України, 2004. 91 с.

41. Моляка О.І. Інвестиційні проекти : Учб. посіб. Міжгалуз. ін-т упр.; К.: [ТОВ «Дот ЛТД»], 2012. 50 с.

42. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей ВНЗ. За ред. д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф.Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2007. 616 с.

43. Нечаєв Г.І. Введення до проектного аналізу : Навч. посіб. Укр. нац. ун-т ім. В.Даля. Луганськ, 2003. 211с.

44. Нємцов В. Д., Довгань Л. Є. Стратегічний менеджмент: Навчальний посібник. К.: ТОВ «УВПК»ЕксОб», 2002. 559 с.

45. Осовська Г. В. Стратегічний менеджмент : навч. посібн. К.: Кондор, 2003. 196 с.

46. Офіційний сайт агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://smida.gov.ua>

47. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. Режим доступу: – <http://www.od.ukrstat.gov.ua>

48. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
49. Портер М. Стратегія конкуренції і методика аналізу галузей і діяльності конкурентів. К.: Основи, 1997. 451 с.
50. Рижиков В.С. Проектний аналіз [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Prokt_Analiz-Rijikov.pdf
51. Савінова Ю.М. Конкурентоспроможність підприємств та чинники, що її обумовлюють. Вісник Української академії банківської справи. 2003. № 1 (14). С. 94-97.
52. Семенов А.Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства в умовах нестабільності. Вісник економічної науки України. 2011. №2. С.163-170
53. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. Київ: «Каравела», 2003, 432 с.
54. С.М. Клименко, О.С. Дуброва. Управління конкурентоспроможністю підприємства : Навчальний посібник. та ін. К. : КНЕУ, 2006. 527 с.
55. Фатхутдинов, Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. М.: Инфра-М., 2002. 892 с.